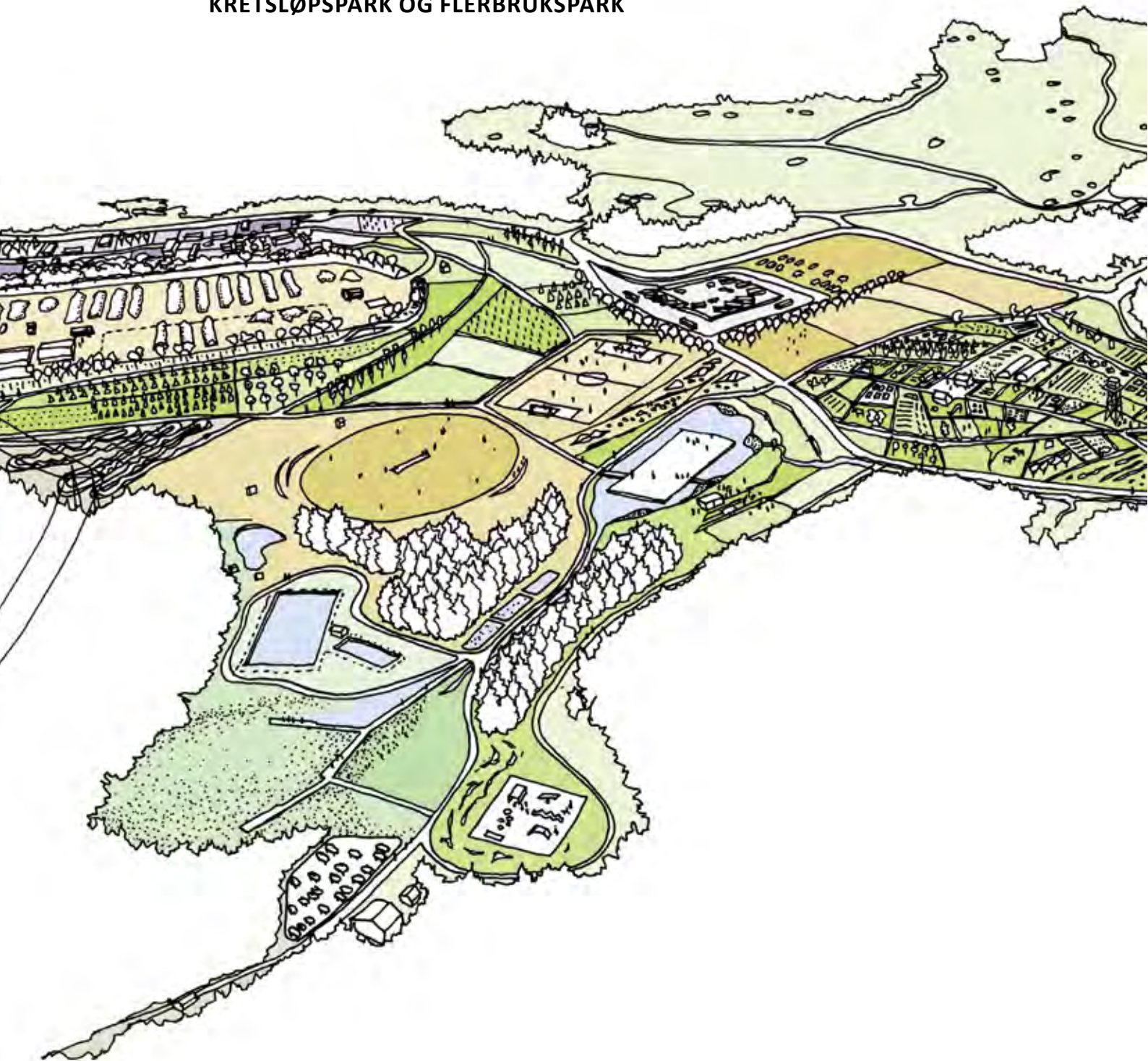

Oslo kommune

NYTT LIV TIL GRØNMO

KRETSLØPSPARK OG FLERBRUKSPARK

Eiendoms- og
byfornyelsesetaten

FORORD

Grønmo har fungert som hoveddeponi for Oslo kommune i perioden 1969-2007. Deponiet er nå nedlagt, og dette åpner opp for mange spennende muligheter for ny bruk av Grønmo.

Eiendoms- og byfornyelsesetaten (EBY) samarbeider tett med Renovasjonsetaten (REN) og Bydel Søndre Nordstrand om utviklingen av Grønmo. EBY er forslagsstiller for 3 alternative reguleringsforslag for området. Dette heftet er et vedlegg til alternativ 3, «Kretsløpspark og flerbrukspark», som er både EBYs og RENs anbefalte alternativ. Dersom alternativ 3 blir politisk vedtatt, kan dette heftet være et nyttig verktøy i det videre arbeidet med utviklingen av Grønmo.

Det foreslås her at Grønmo i fremtiden skal romme mange forskjellige publikumsrettede tilbud, hvor miljøtenkning er en gjennomgående føring. Her ønsker vi å vise det store potensialet som ligger i området. Grønmo kan ved hjelp av enkle grep bli til et attraktivt sted med et bredt aktivitetstilbud for mange brukere. Grønmo kan også bli en aktuell arena for skiskyting og Paralympics dersom Vinter-OL blir lagt til Oslo i 2022.

REN har i dag en gjenbruksstasjon, en sorteringsplate og et komposteringsanlegg på Grønmo. Det er ønskelig å beholde disse anleggene og i tillegg etablere nye aktiviteter som inngår i bærekraftige kretsløp. Skoleklasser og andre interesserte kan delta i undervisningsopplegg, og få viktig kunnskap om avfallshåndtering, miljø og hvordan man kan ta vare på jordkloden vår.

Grønmo kan bli et forbildeprosjekt som viser hvordan et tidligere avfallsdeponi kan tas i bruk på helt nye måter. Fra å være et område som ikke er allment tilgjengelig, inviterer det nye Grønmo til deltakelse, rekreasjon og engasjement. Slik kan Grønmo kretsløps- og flerbrukspark bli en flott gave til Oslos befolkning!

Januar 2014

Oslo kommune
Eiendoms- og byfornyelsesetaten

Eskil Bråten
Fungerende direktør

INNHold

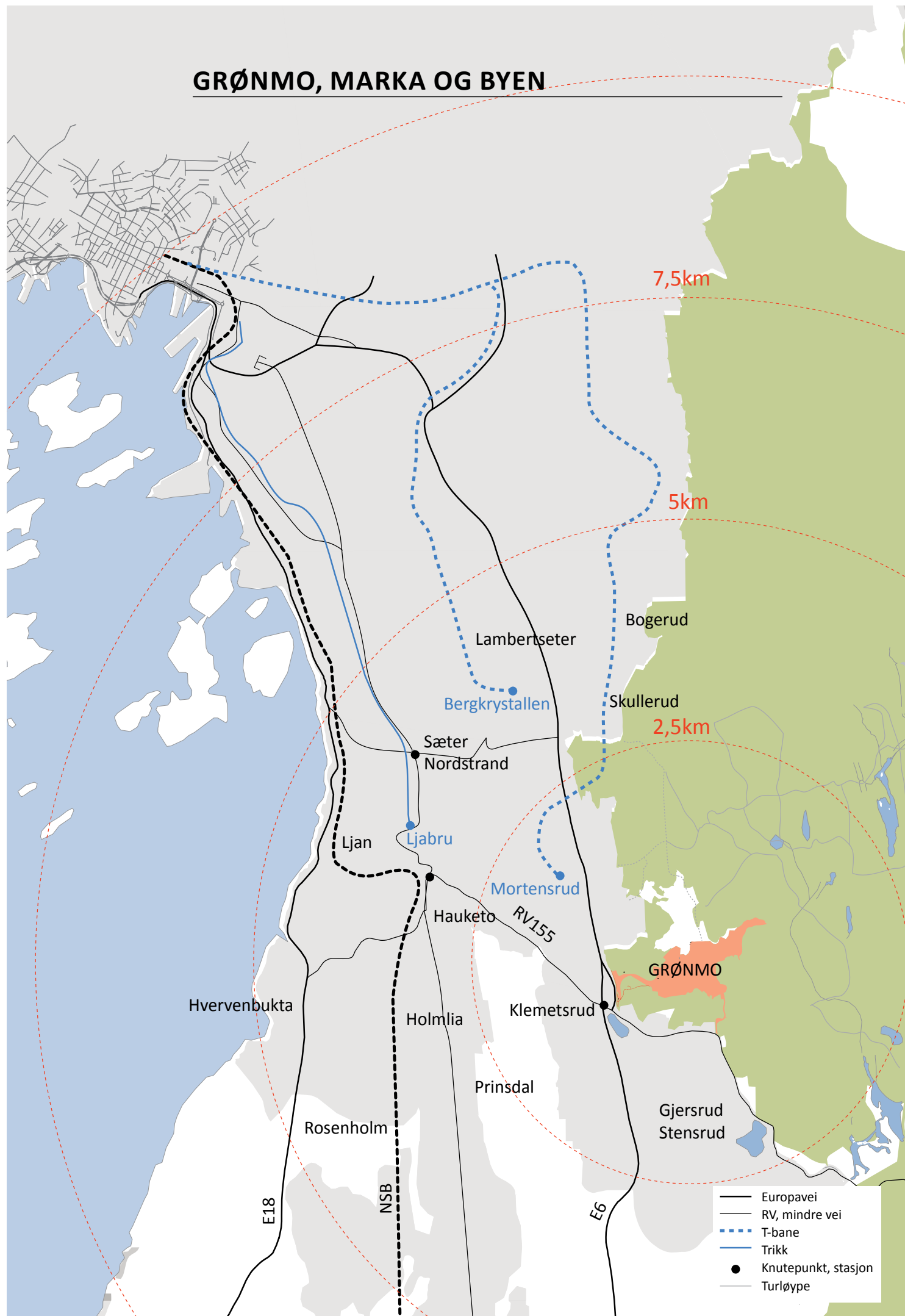

Forord	1
Innhold	3
Grønmo, Marka og byen	4
Bakgrunn	5
Visjon	5
Det særegne ved Grønmo	6
Nye muligheter for Grønmo	7
Hagebruk	8
Gjenbruk og ombruk	9
Læringssti	10
Etappevis gjennomføring	11
Tre forutsetninger for å lykkes	11
Nye tiltak	12
Plankart	13
Perspektivskisse	14
Leirområde	15
Skiskyting	16
Parsell- og skolehage	17
Sentral møteplass	18
Sportsaktiviteter (cricket, ballspill, bmx, osv.)	19
Våtmark	20
Hundedressur	21
Komposteringsanlegg	22
Gjenvinningsanlegg	23
Ombruksstasjon	24
Olympiske og Paralympiske leker 2022	25
Referanseliste	26-27

Dette heftet er utarbeidet av Eiendoms- og byfornyelsesetaten.
Ideer fra European 11 er blitt videreutviklet og illustrert i samarbeid med:
SIMA Architecture og Urbanism (Silke Volkert og Magnus Weightman)
Eli Grønn Arkitektur (Juan Berasategui og Eli Grønn)

GRØNMO, MARKA OG BYEN

BAKGRUNN

Grønmo ligger i randsonen til Østmarka, og har en størrelse som tilsvarer 1,5 ganger Frognerparken. Her starter mange utfartsløyper og stier. Markas randsoner brukes gjerne til kortere utflukter. Silke områder er ofte arenaer for de første villmarksopplevelsene og fungerer som gode møteplasser ute i det fri, i sonen mellom den støyende byen og den stille skogen.

Lokalbefolkningen er engasjert i spørsmålet om hva Grønmo kan brukes til. Det startet med Grønmoaksjonen, som i mange år kjempet for nedleggelse av deponiet. Senere har mange lokale lag og foreninger meldt sin interesse. Ved oppstart av planarbeidet i 2009 arrangerte EBY en charette (idédugnad) som gav mange gode innspill for videre bruk av området. Innspillene er oppsummert i en egen rapport, «Gjenvinn Grønmo» (2009).

Innenfor området ligger RENS gjenbruksanlegg, sorteringsplate og komposteringsanlegg. Den sterke befolkningsveksten i kommunen fører til et økt behov for denne type tjenester, og det er også behov for tilleggstjenester som for eksempel ombruksstasjoner. Grønmo er et av de få stedene i Oslo hvor det er mulig å sette av tilstrekkelig arealer for fremtidsrettet avfallshåndtering, og derfor er det viktig at RENS aktiviteter kan bli værende og videreutvikles her.

I 2011 var Grønmo en oppgave i den internasjonale arkitektkonkurransen «Europas 11». Unge arkitekter fra hele Europa deltok, og to team ble utpekt som vinnere: Silke Volkert/Magnus Weightman (SIMA Architecture og Urbanism), og Eli Grønn/Juan Berasategui (Eli Grønn Arkitektur). Arkitektenes ideer er blitt videreutviklet i samarbeid med EBY. Lokalbefolkningens innspill, ønsket om å bevare RENS aktiviteter og vekt på bærekraftige løsninger er grunnlaget for de tiltakene som presenteres her.

VISJON

- Grønmo skal forsterkes som en attraktiv inngangsport til Østmarka.
- Grønmo skal være en møteplass med gode rekreasjons- og naturopplevelser for alle aldersgrupper, året rundt.
- Gjennom ulike opplevelser skal Grønmo inspirere besøkende til et større miljøengasjement.
- Grønmo skal få nytt liv gjennom god sameksistens mellom rekreasjon, læring og kommunaltekniske anlegg.

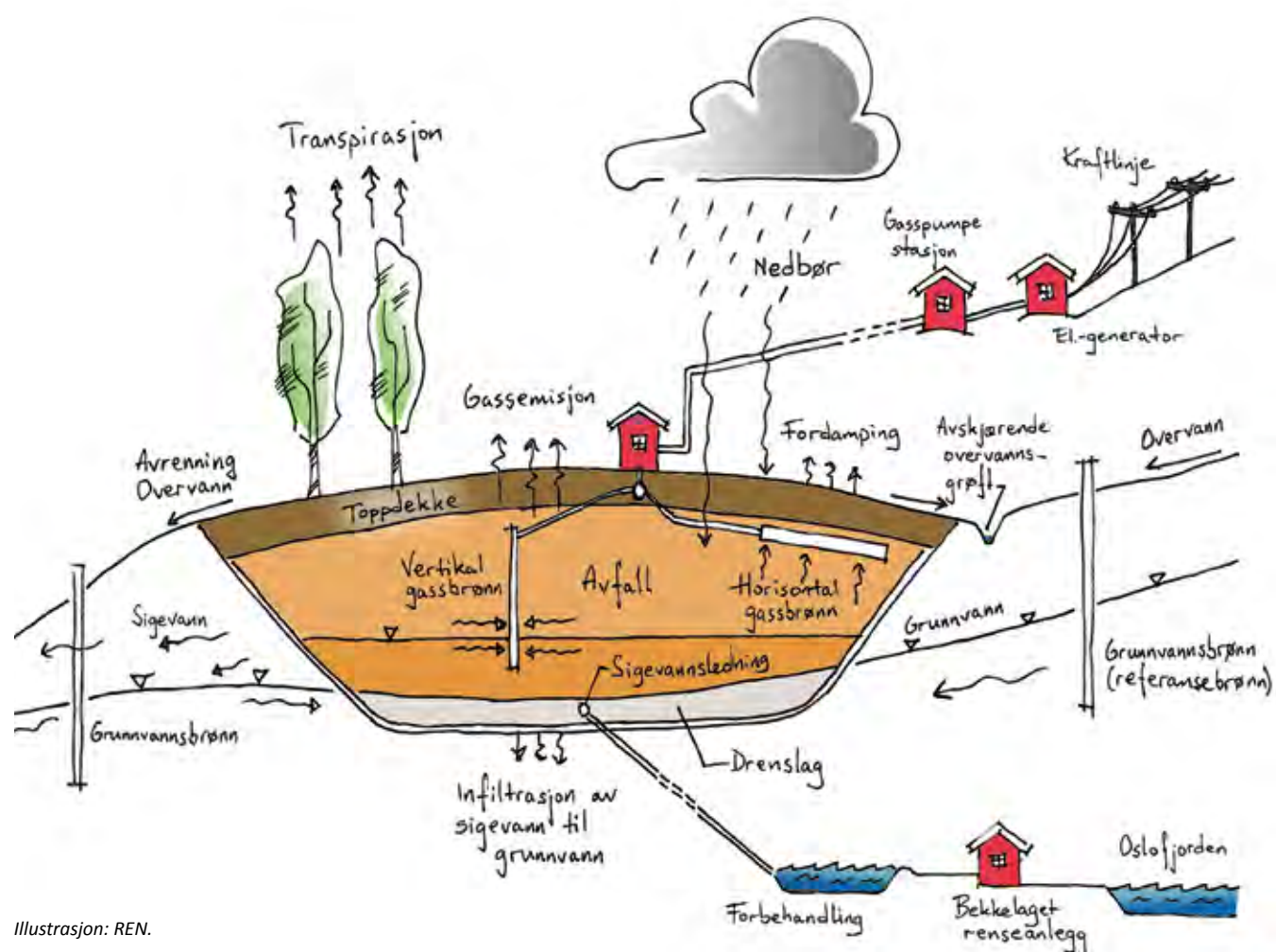
DET SÆREGNE VED GRØNMO

Grønmos fortid som deponi innebærer at terrenget er stedvis ustabilt. Årsaken er at det foregår nedbrytningsprosesser i avfallet som ligger under bakken. Over det gamle avfallet er det lagt et «lokk» av ulike typer jordmasser, hvor det øverste toppdekket består av ren jord. Toppdekket vil være minimum én meter tykt, og på enkelte steder kan tykkelsen være opptil femten meter. Under toppdekket synker avfallet sammen og det dannes gasser, noe som fører til at landskapet beveger seg. Det kan forventes setninger på opptil fire centimeter årlig, og det kan ta alt fra 40 til 100 år før nedbrytningsprosessene i et avfallsdeponi opphører.

Et system av rør og brønner under bakken fanger opp gass og sigevann fra deponiet. Gassen transporteres i rør til den nærliggende energigjenvinningscentralen på Klemetsrud. Her videreføres gassen til elektrisitet og fjernvarme som distribueres til Oslos husstander.

For å kontrollere mengden av forurenset sigevann, må regnvann og overvann fanges opp og ledes vekk fra deponiet. Sigevannet samles opp i egne sigevannsdammer som ligger syd i området.

Det vil i mange år framover være behov for kontroll og etterdrift av det nedlagte deponiet på Grønmo. I etterdriftsperioden vil det være begrensninger på bruken av området, slik at anlegget under bakken ikke ødelegges. Store trær med dype røtter bør unngås, og gravearbeider kan bare foretas etter godkjenning. Skissen nedenfor viser hvordan deponiet er oppbygget.

Illustrasjon: REN.

NYE MULIGHETER FOR GRØNMO

Allerede i dag er det mange som drar til Grønmo. Det kan være for å gå på skitur, spille golf eller levere avfall. Grønmo er et velkjent sted i folks bevissthet. Nye aktiviteter vil raskt kunne tiltrekke seg både eksisterende og nye brukere av området.

Det går ingen kollektivtransport til Grønmo i dag. Ved etablering av nye tilbud og aktiviteter, vil det være et stort behov for offentlig transport inn i området. Parallellt med utviklingen av Grønmo, bør det arbeides med en transportplan for området. Dette kan også ses i sammenheng med utviklingen av Gjersrud-Stensrud.

Grønmo kan bli:

- En *flerbrukspark* med et bredt aktivitetstilbud. Et parklandskap med plantefelt, hagebruk og åpne enger. Aktiviteter basert på innspill fra lokalbefolkning, som hage- og planteaktiviteter, ballspill, hundetrening, cricket, skiaktiviteter og rekreasjons- og turmuligheter.
- En *kretsløpspark* med vekt på bærekraftige løsninger, med konkrete aktiviteter som bidrar til å ta vare på miljøet. Dette kan være bruk av planter for å rense forurenset jord, bruk av kompostjord, bruk av gjenvinningsanlegget som gir verdifulle råvarer og bruk av ombruksstasjon som reparerer ødelagte gjenstander, eller skaper nye gjenstander fra brukte materialer.
- Et *læringssted* som tilbyr spennende undervisningsopplegg for skoleklasser og andre interesserte. Her vil man på stedet kunne studere avfallshåndtering, gjenvinning, bærekraftige løsninger og hvordan naturens ulike kretsløp kan veves sammen med menneskelige aktiviteter. I tillegg har man mulighet til å lære om etterdriften av deponiet og hvordan gass foredles til energi.

Til sammen utgjør disse aktivitetene en *kretsløps- og flerbrukspark*, hvor eksisterende anlegg og nye elementer sys sammen til en helhet.

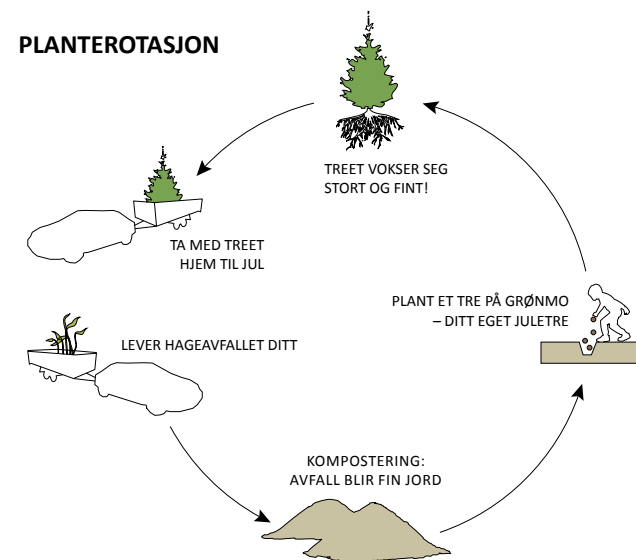
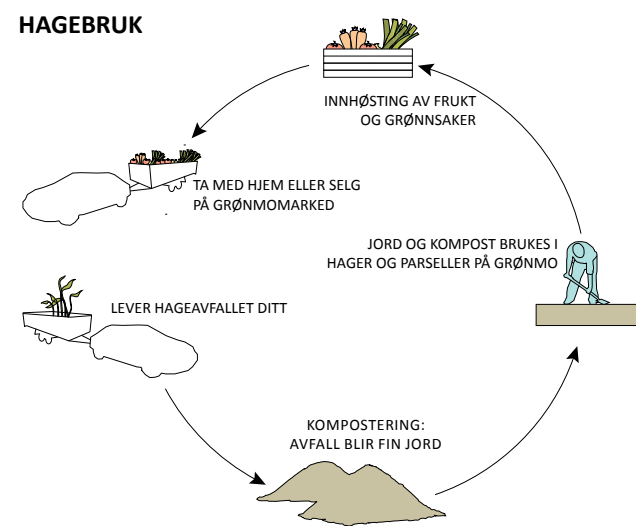

HAGEBRUK

På Grønmo kan folk komme og plante ulike vekster. Et topplag av ren jord gjør at man kan dyrke spiselige grønnsaker og frukt. Det kan etableres skolehager, parsellhager og egne plantefelt med plantetyper som er økonomisk drivverdige, jordrensende og produktive (for eksempel solsikker, stiklinger for pilefletting, juletreproduksjon og pyntegrønt). Dermed blir enkelte dyrkningsarealer også en del av en økonomisk bærekraftig prosess.

En bevisst bruk av vegetasjon på Grønmo kan hjelpe området til å helbrede seg selv, og samtidig bidra til å synliggjøre økosystemenes kretsløp. Plantevalget bør bestå av arter som egner seg til forholdene på stedet, og som gir opplevelser til brukerne.

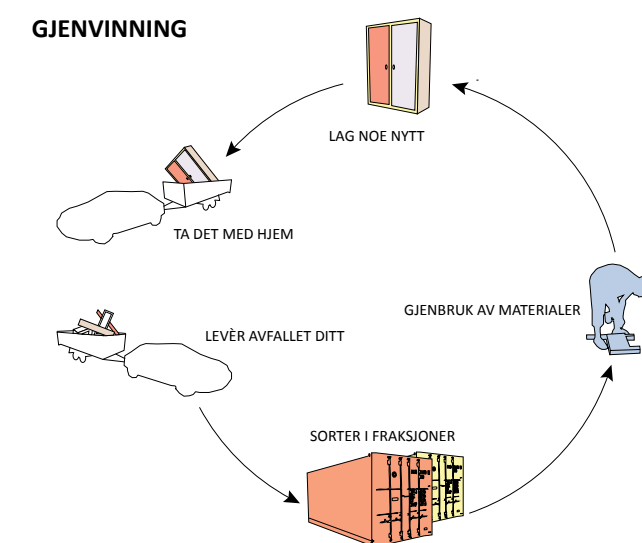
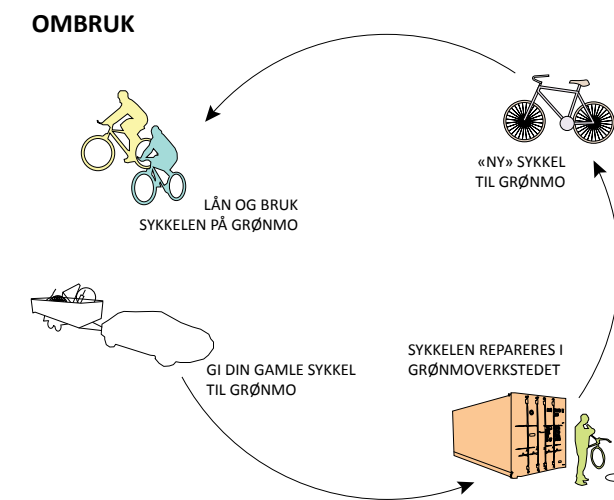
Veksthøyden på trær må tilpasses jorddybden i de ulike områdene, og trærne må felles når de er blitt så store at de utgjør en risiko for at røttene ødelegger de nederste lagene av membranen som beskytter deponiet.

GJENVINNING OG OMBRUK

Gjenvinningsanlegget på Grønmo tar imot gjenstander og avfall fra private, loppemarkeder, Ruskenaksjonen og næringsdrivende. Varene sorteres i egne fraksjoner, og transporteres ut av området for gjenvinning og ombruk. Brukbare ting og gjenstander kan leveres i egne ombrukscontainere på området.

Ingen av RENs anlegg i Oslo har per i dag egne ombruksstasjoner for reparasjon eller salg av brukbare eller defekte gjenstander. Våre nabokommuner Bærum og Oppegård har etablert bruktbutikker og verksteder for reparasjon av defekte gjenstander i samarbeid med lokale miljøstasjoner og arbeidstreningsinstitusjoner. En tilsvarende ombruksstasjon kan etableres på Grønmo, med miljøverksted, kurslokaler, kafé og bruktbutikk. Vareut søm av klær.

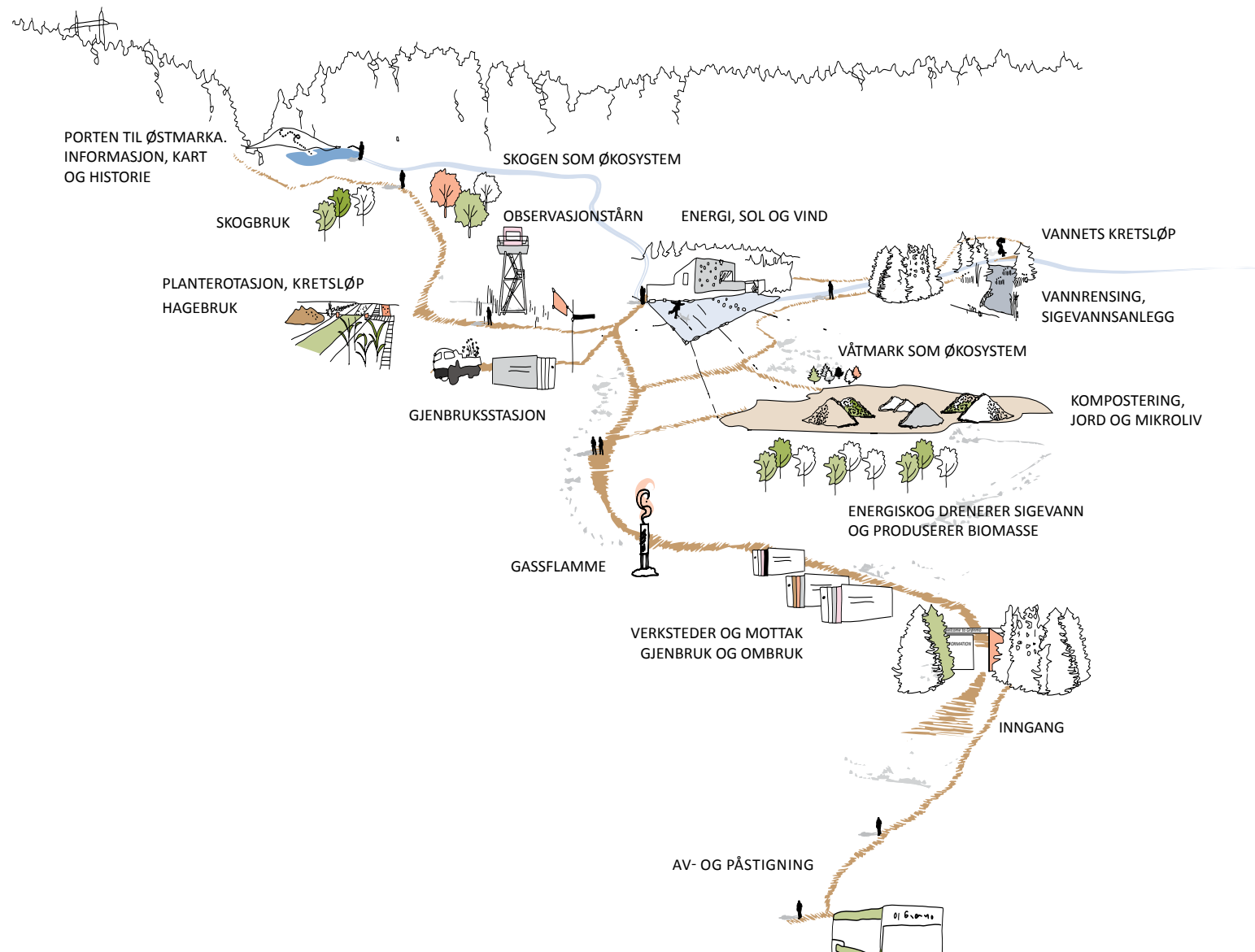

LÆRINGSSTI

Grønmo har et stort potensiale for undervisning og læring om miljø og kretsløp. Langs stier og løyper som snor seg gjennom området kan det etableres informasjonstavler og oppgaveposter, som alle turgåere kan engasjere seg i.

REN driver allerede aktivt informasjonsarbeid rettet mot barn og unge, gjennom den såkalte «Skolestua». Denne aktiviteten kan videreutvikles og knyttes opp mot konkrete eksempler på stedet. Grønmos avfallshistorie og RENs anlegg på området kan dermed bli stedets styrke og attraksjon.

Også naturens kretsløp byr på spennende tema. Skoler og barnehager kan ha spesielt glede og nytte av å lære om for eksempel vannets og skogens økosystemer, nye plantefelt, skolehager, våtmarksområder, vindenergi og dyre- og planteliv.

ETAPPEVIS GJENNOMFØRING

De avsluttende arbeidene med lukkingen av deponiet vil foregå over lang tid. Etter hvert som delområder blir ferdigstilt kan gjerder flyttes og arealer frigis. Når hele området til slutt blir tilgjengelig for allmenheten, vil terrenget over deponiet ha et topplag med ren jord. Arealene blir tilsådd med gress og vil ligge som et åpent landskap, klart til bruk.

For å hindre at de gresskledte engene gror til med krattskog, bør det utarbeides en etappevis plante- og pleieplan for landskapet. Beitedyr som sauer og geiter kan være gode hjelpere i dette arbeidet.

Rekkefølgen på etablering av nye anlegg og aktiviteter vil avhenge av hvilke delområder som blir frigitt først, og av økonomiske bevilgninger forankret i budsjetter år for år.

Området lengst mot nordøst vil være mulig å ta i bruk først.

TRE FORUTSETNINGER FOR Å LYKKES

1. Prosjektet må være finansielt realiserbart i alle faser

Det er nødvendig å utarbeide nye kostnadsoversikter og budsjetter knyttet opp mot realistiske framdriftsplaner og sørge for politisk forankring av disse. Kostnadsoverslag per 2013 foreligger (Holte Consulting, januar 2013).

2. Dialog mellom Oslo kommune og potensielle brukere

For å sikre et godt resultat, forutsigbarhet og god framdrift, er det viktig å videreføre en god dialog mellom Oslo kommune og potensielle brukere av området.

3. Miljø- og designhensyn i alle faser av utviklingen

Det er viktig å velge konsulenter og samarbeidspartnere med høy kompetanse.

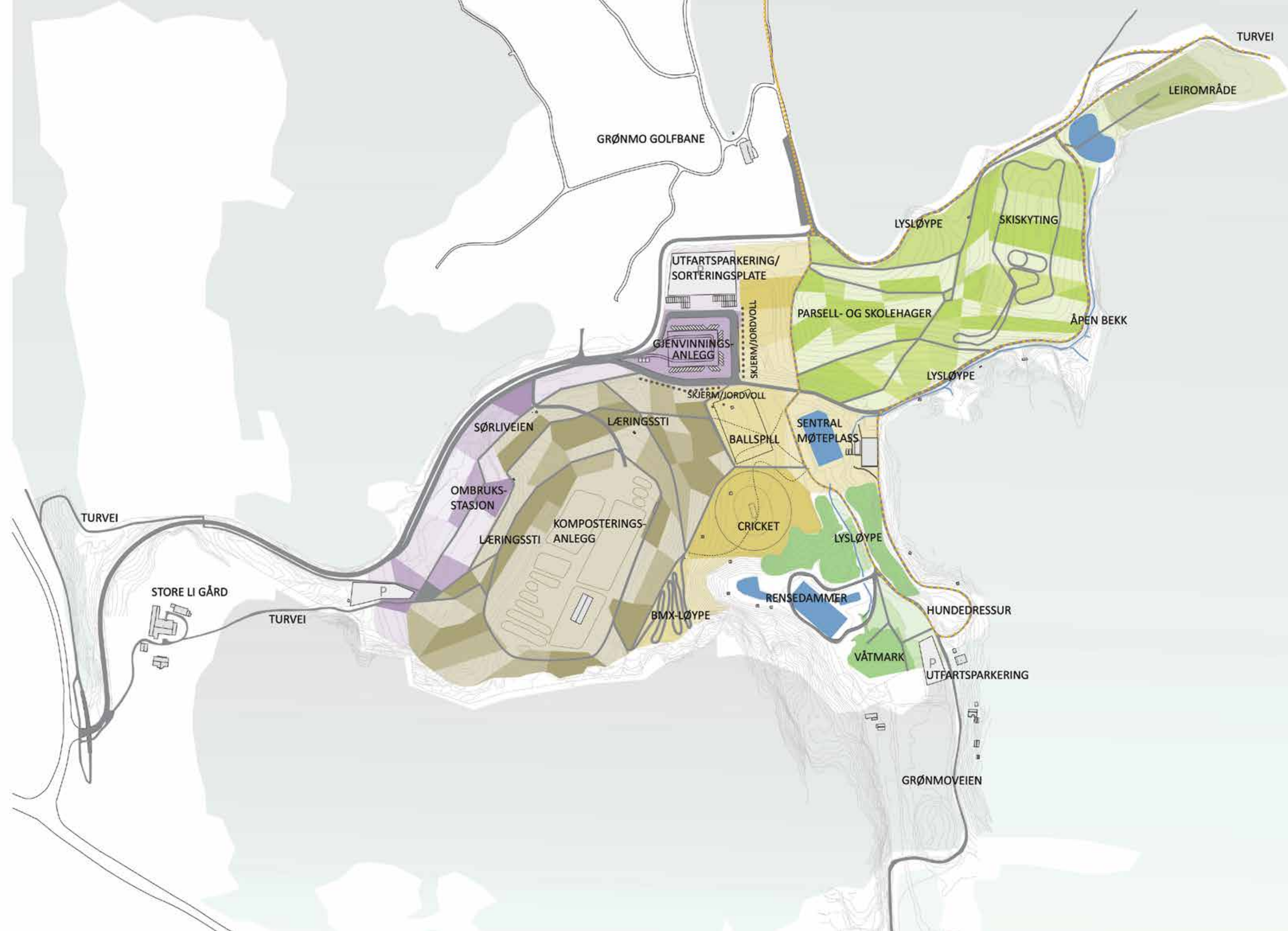
NYE TILTAK

De følgende sidene skisserer ulike tiltak som kan være aktuelle på Grønmo, og hva som trengs for komme i gang. Hvert tiltak er illustrert og beskrevet. Skissene er ikke utfyllende, men viser mulige løsninger som oppfyller intensjonene for Oslo kommunes arbeid med ny reguleringsplan for området. Det forutsettes at ideene bearbejdes videre før de blir realiserte. Det er lagt vekt på å gjøre tiltakene så robuste som mulig slik at endrede behov i fremtiden lett kan tilpasses.

Tiltakene er basert på innspill fra bydelen og aktuelle brukergrupper som har meldt inn ønsker og behov. Det er også foretatt kartleggingsstudier av mulige aktører, samarbeidsmodeller og partnere innen formidling og opplæring. Denne informasjonen foreligger i en egen rapport (Loop 2012).

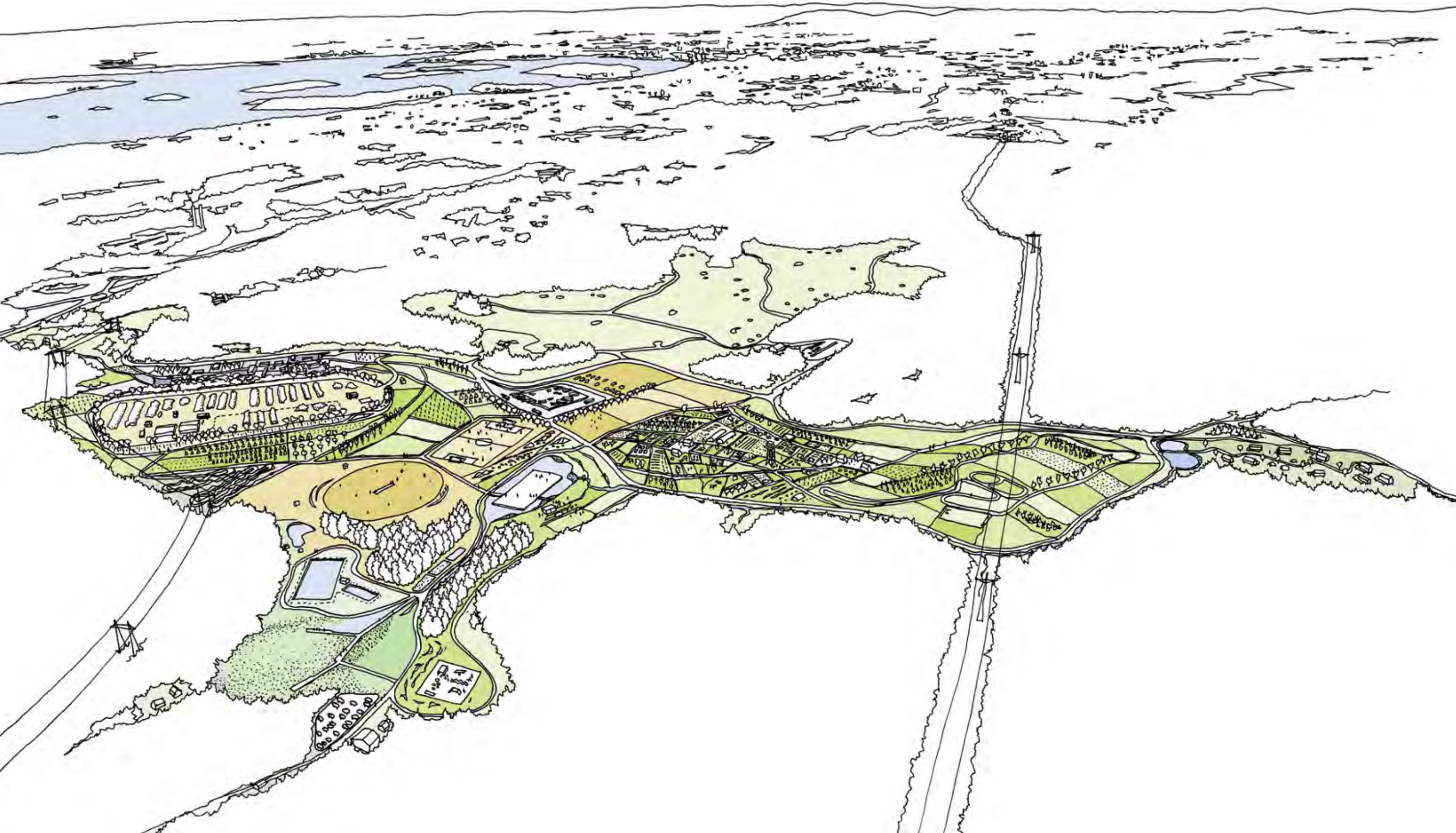
Det er utarbeidet grundige kostnadsvurderinger av hele reguleringsalternativ 3, inkludert delkostnader for hvert enkelt tiltak som er beskrevet her. Se egen rapport om dette (Holte Consulting, januar 2013).

Det finnes også et kvalitetsprogram, som er vedlegg til reguleringsforslaget. Kvalitetsprogrammet gir føringer for krav til miljø, kvalitet og design.

LEIROMRÅDE

Brukere

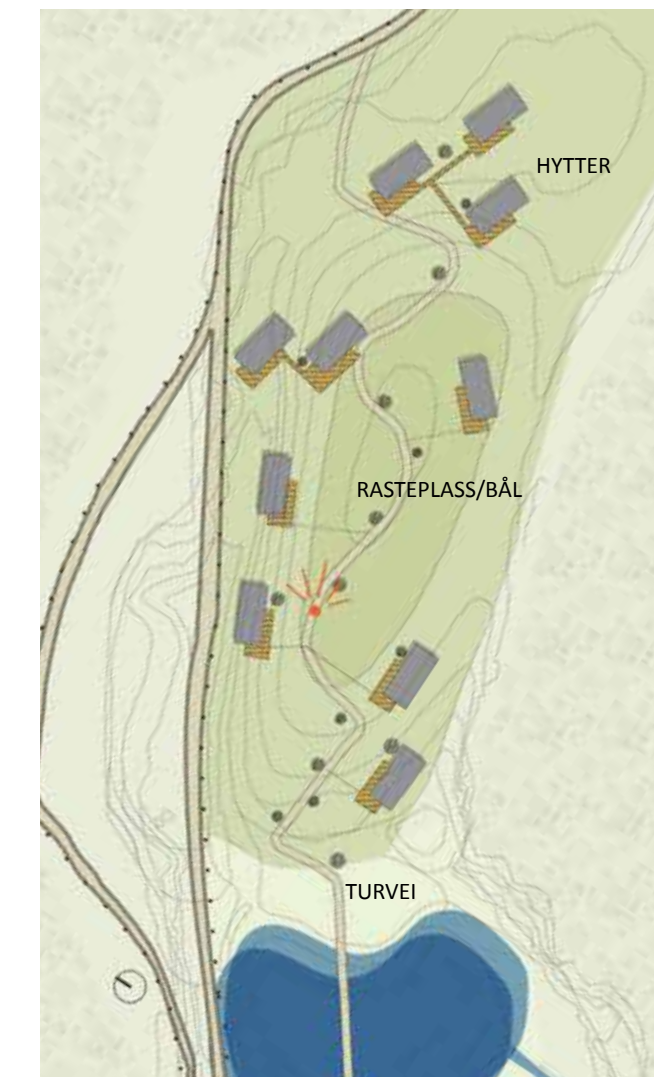
Skoler, barnehager, speidergrupper, private grupper, turgjengere, sportsklubber, foreninger og lag.

Behov

Dette kan bli et fint sted å starte eller avslutte tur i skogen, og få informasjon om Østmarka. Muligheter for kurs- og leirskoleaktivitet.

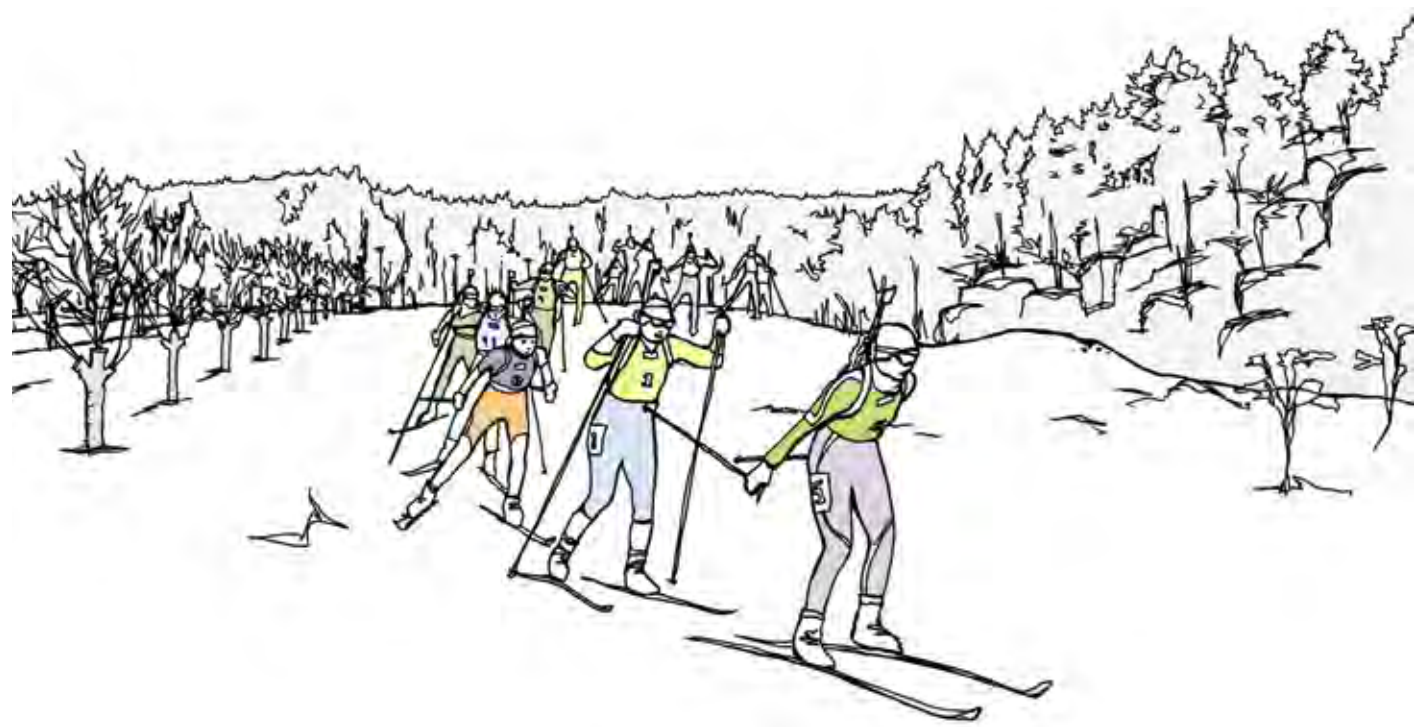
Tiltak

Her kan det settes opp informasjonstavler, rasteplasser, bål plasser, telt plasser og det kan bygges enkle hytter eller gapahuker. Etablering av belysning, vannpost og toalett fasiliteter.

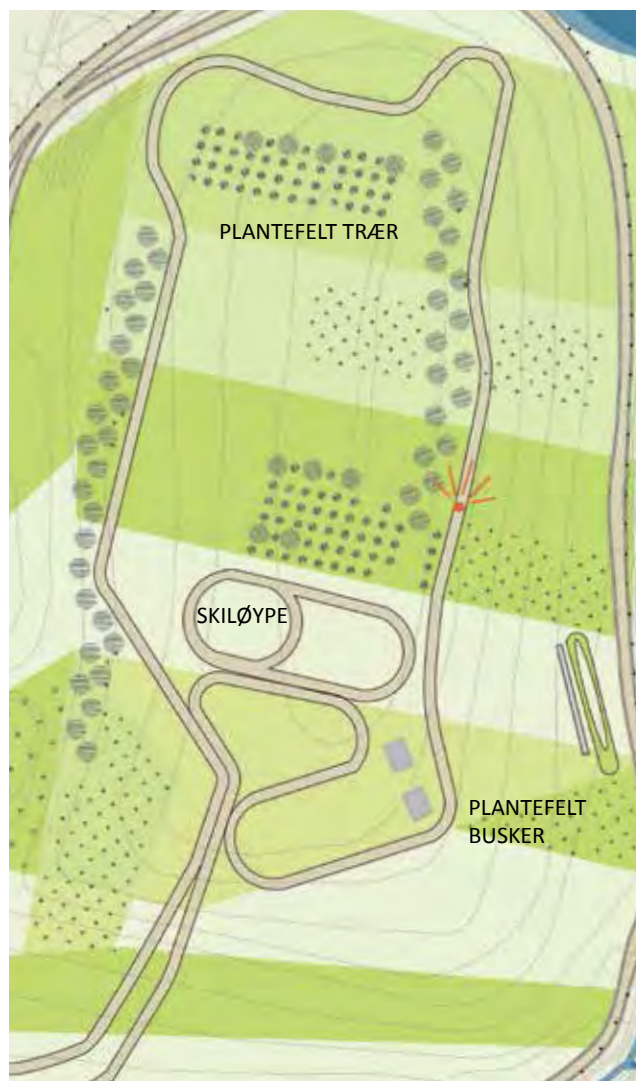

SKISKYTING

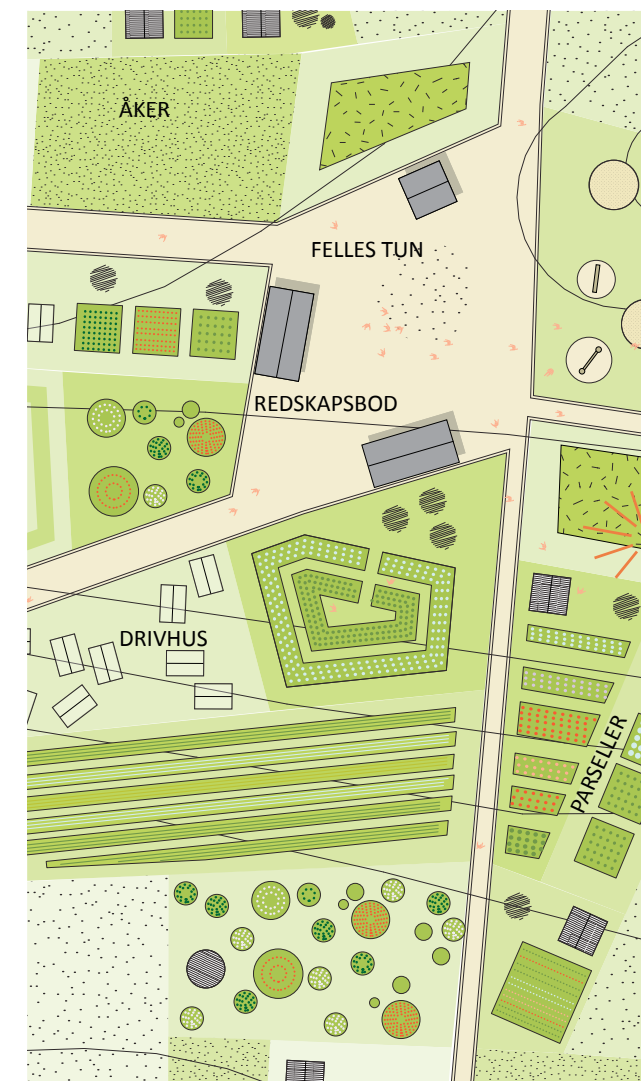
- Brukere** Lokale og regionale skiforeninger, skiskyttere og skiløpere (også paralympiske sportsgrener).
- Behov** Skiskyting er en voksende sportsgren, og det er stor etterspørsel etter flere treningsbaner i Oslo og omegn. Det er i dag ventelister i de klubbene som driver skiskyting.
- Tiltak** Skiskytingsarena for barn og unge med skiløype på 3 km. Standplass og skytebane. Belysning. Stor sikkerhetsvoll. Redskapsbod og nødvendig infrastruktur (løst materiell holdes av idrettslag med driftsavtale).

PARSELL- OG SKOLEHAGE

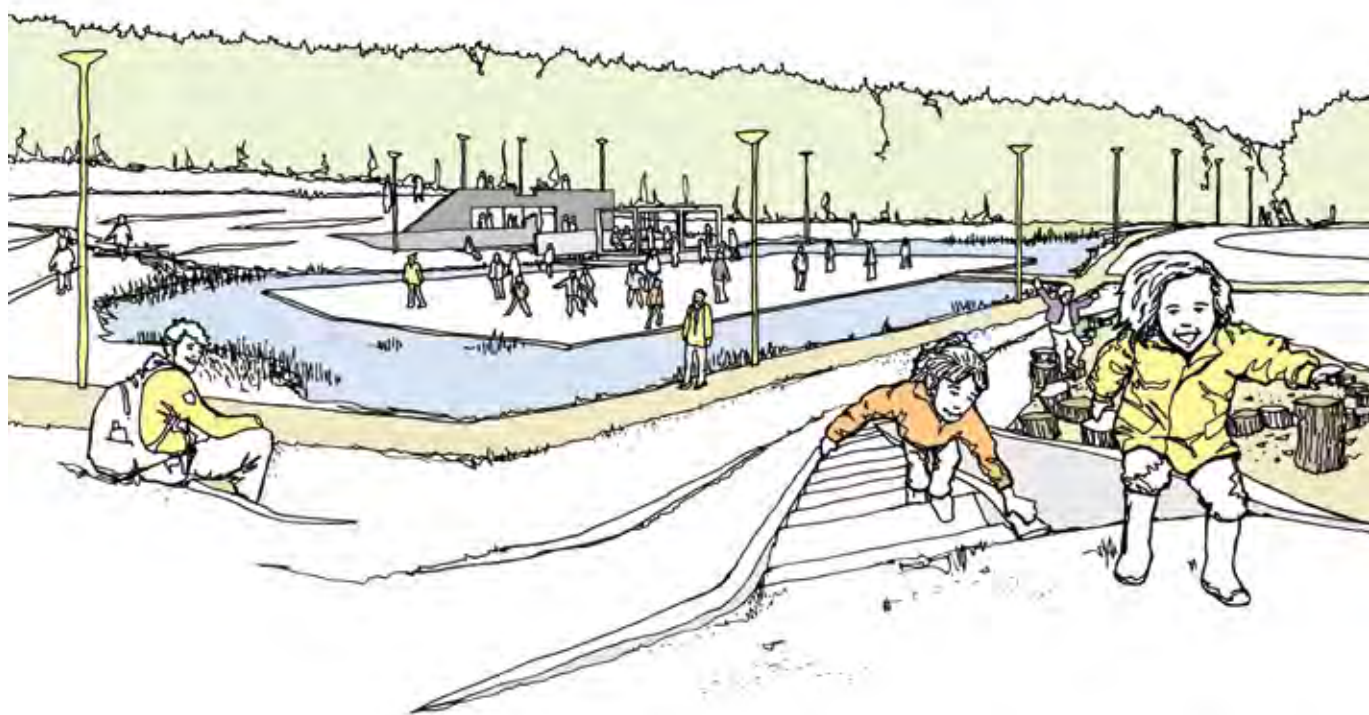

- Brukere** Skoler, barnehager og private hagelag.
- Behov** Det er generelt økende interesse for hagebruk, og det er ventelister for parselhager enkelte steder i byen. Sikring av arealer til skolehager og parselhager er nevnt som et tiltak i Byøkologisk program.
- Tiltak** Området deles inn i mindre arealer med et nett av gruslagte gangveier. Hagene tilrettelegges med vekstlag og nødvendig grovplanering. Det etableres en sentral plass med redskapsboder, vannpost, strømuttak, toalettfasiliteter, grillplass og utemøbler, paviljong eller lignende. Brukere vil selv være ansvarlige for å opparbeide hagene med planter, pottes, hekker, kantstein, lave gjerder osv.

SENTRAL MØTEPLASS

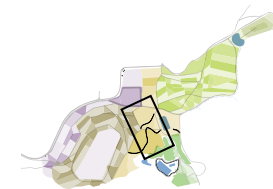
- Brukere** Barn, ungdom og voksne.
- Behov** Når Gjersrud-Stensrud bygges ut vil befolkningen i nærområdet øke, og Grønmo kan bli et attraktivt sted for friluftsliv.
- Tiltak** Møteplassen etableres i området ved den sentrale dammen og utformes som et gressdekket areal, delvis som et amfi ned mot dammen. Amfiet får noe hevet parkstandard med terrassering i granittstein e.l. Det etableres samlingsplasser med griller og utemøbler. Det legges til rette for mindre konserter, opptredener og festivaler. Det etableres en flytende plattform i dammen.

SPORTSAKTIVITETER (CRICKET, BALLSPILL, BMX, OSV.)

- Brukere** Barn, ungdom og voksne.
- Behov** Bydel Søndre Nordstrand har et stort antall aktive cricketspillere, og det er stor mangel på treningsarenaer for cricket. Lek, ballspill og terrengsykling vil være supplerende aktiviteter i tilknytning til familieutflukter ved den sentrale møteplassen.
- Tiltak** Tilrettelegging for cricket, ballspill, lekning, klatring, utetrim, BMX, jibbing, hundetrim, med mer. Enkle anlegg, ikke tilrettelagt for organisert aktivitet. Det vil være behov for mindre redskapsboder og lignende. Cricketbanen bør være tilnærmet flat, men en kan tolerere noe fall, spesielt i ytre sirkel.

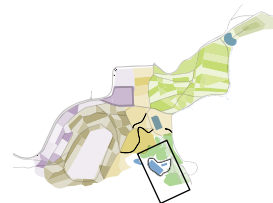

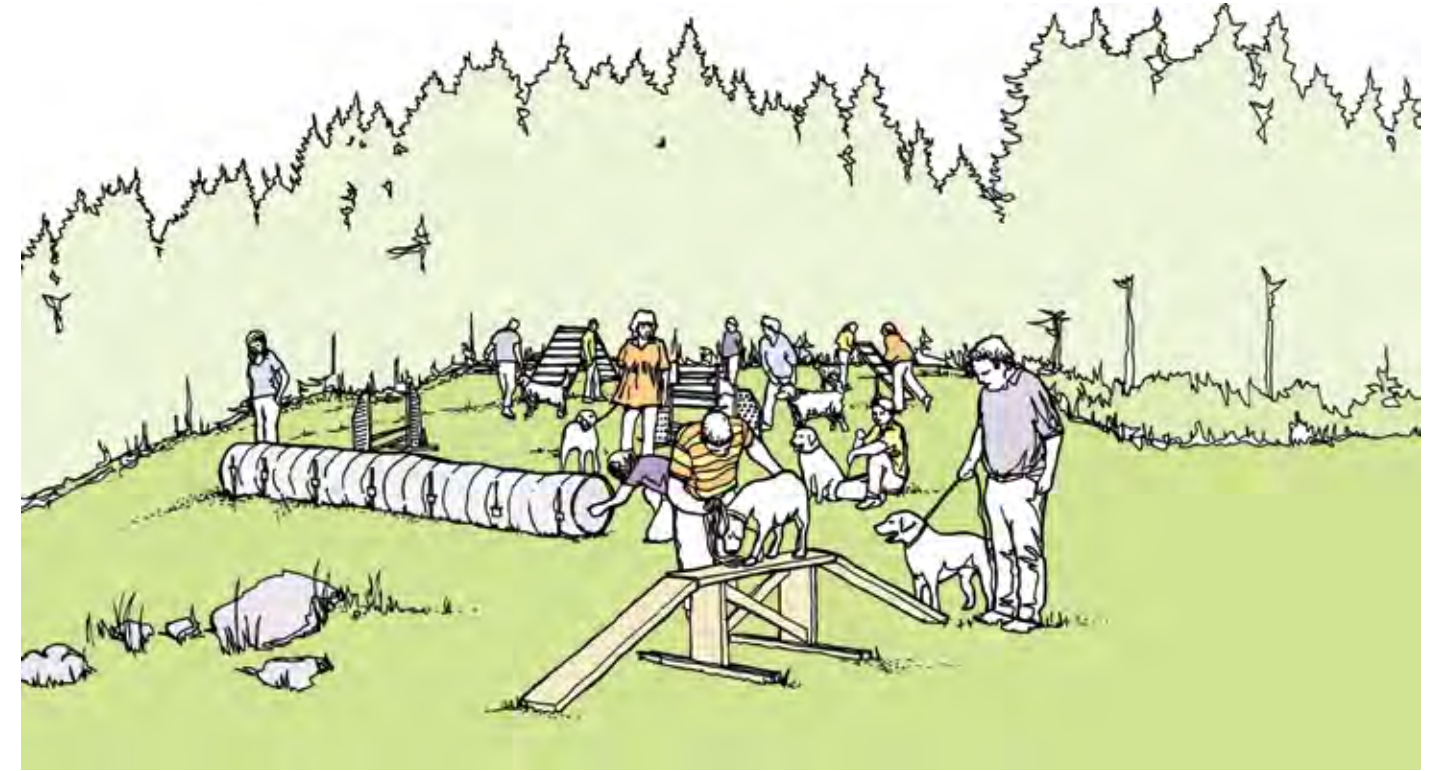
VÅTMARK

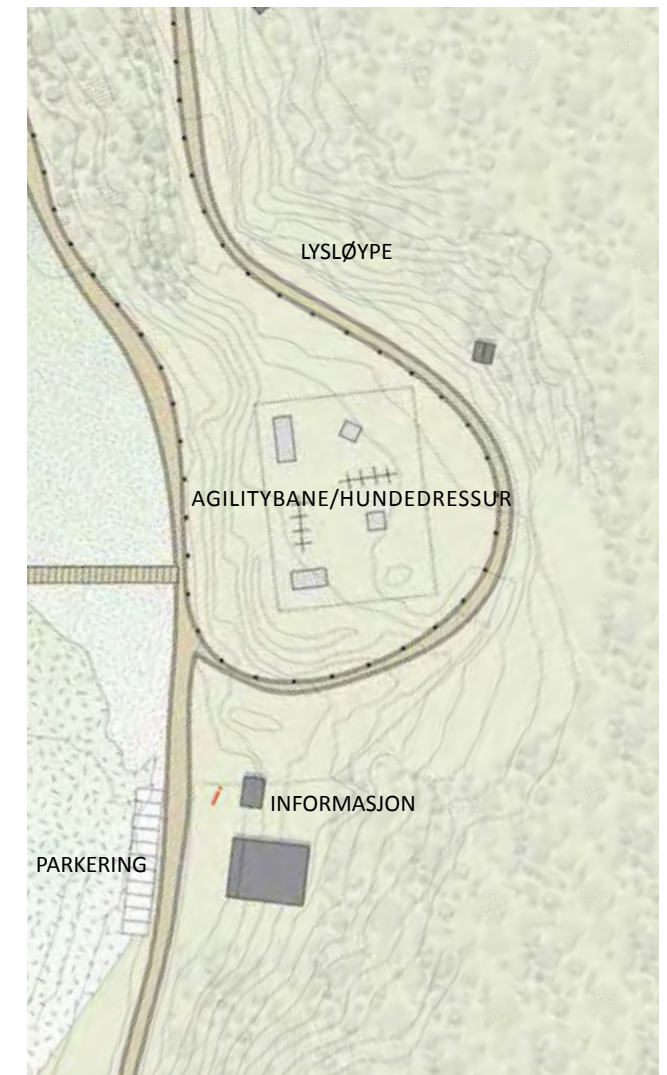
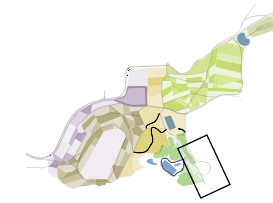
- Brukere** Skoler, barnehager, lokale turvernforeninger, fugletittere og turgåere.
- Behov** Våtmarksområdet og bekker/dammer etableres som et parkanlegg med estetiske og rekreasjonsmessige formål.
- Tiltak** Beplantning, langs bekker, i vannet, i våtmark og rundt. Noen utemøbler og nødvendige skilter og søppelkasser. Det kan bygges en gangvei på pæler gjennom våtmark.

HUNDEDESSUR

- Brukere** Hundeeiere.
- Behov** Treningsområder for hundedressur er etterlyst av aktive hundeklubber.
- Tiltak** Åpne gressarealer, belysning, sittebenker, evt. gjerde. Mulighet for å sette opp utstyr.

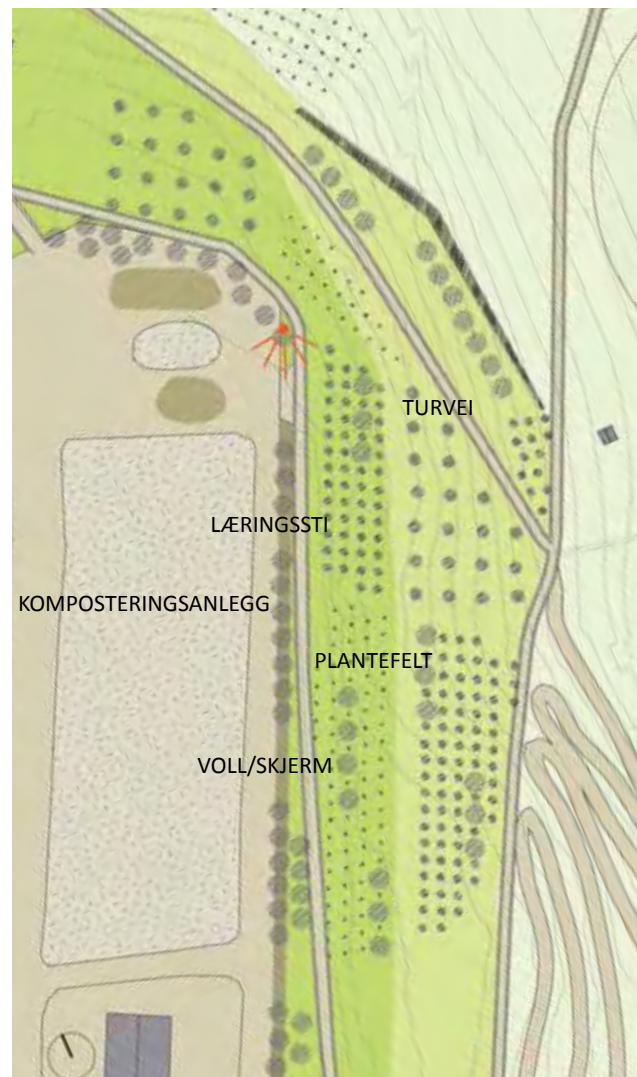

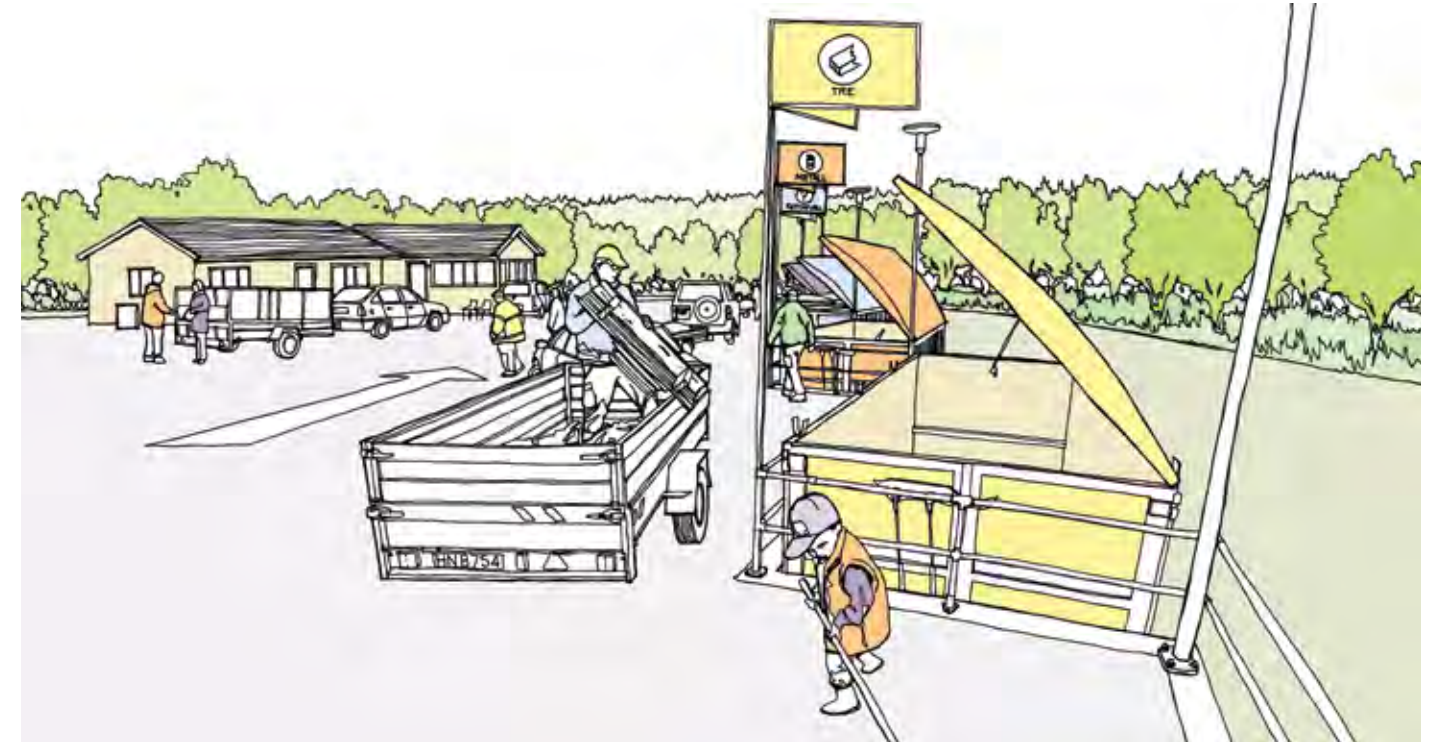
KOMPOSTERINGSANLEGG

- Brukere** Renovasjonsetaten (REN), hagebrukere, skoler og barnehager.
- Behov** Modernisering og oppgradering av eksisterende anlegg. Læringssti i tilknytning til RENs skolestue.
- Tiltak** RENs komposteringsanlegg skjermes av en beplantet kompostvoll. Rundt anlegget etableres en sammenhengende turvei/læringssti med innsyn til komposteringsprosessene. Læringsstien knyttes sammen med det omkringliggende sti- og løypenettet. I skråningene rundt anlegget etableres dyrkningsfelt for forskjellige former for plante-rotasjon/selvplukk (juletrær, pileskog, solsikker, mais o.l.). Plantefeltene kan også benyttes som arena for arbeidstrening.

GJENVINNINGSANLEGG

- Brukere** REN, private og næringsdrivende.
- Behov** Flytting, modernisering og oppgradering av eksisterende gjenvinningsanlegg. Sikker og trygg anleggstrafikk inn i området. Læringssti i tilknytning til RENs skolestue.
- Tiltak** Sørliveien oppgraderes. Det etableres fortau for fotgjengere/syklister. Gjenvinningsanlegget adskilles og skjermes fra parken med voll/gjerde. Det omkringliggende landskapet formes og beplantes slik at anlegget ikke er til sjenanse for omgivelsene. Anlegget knyttes til den sammenhengende læringsstien, slik at turgåere også får innsyn til prosessene som foregår. Endelig utforming og detaljering skjer som et eget prosjekt i regi av REN.

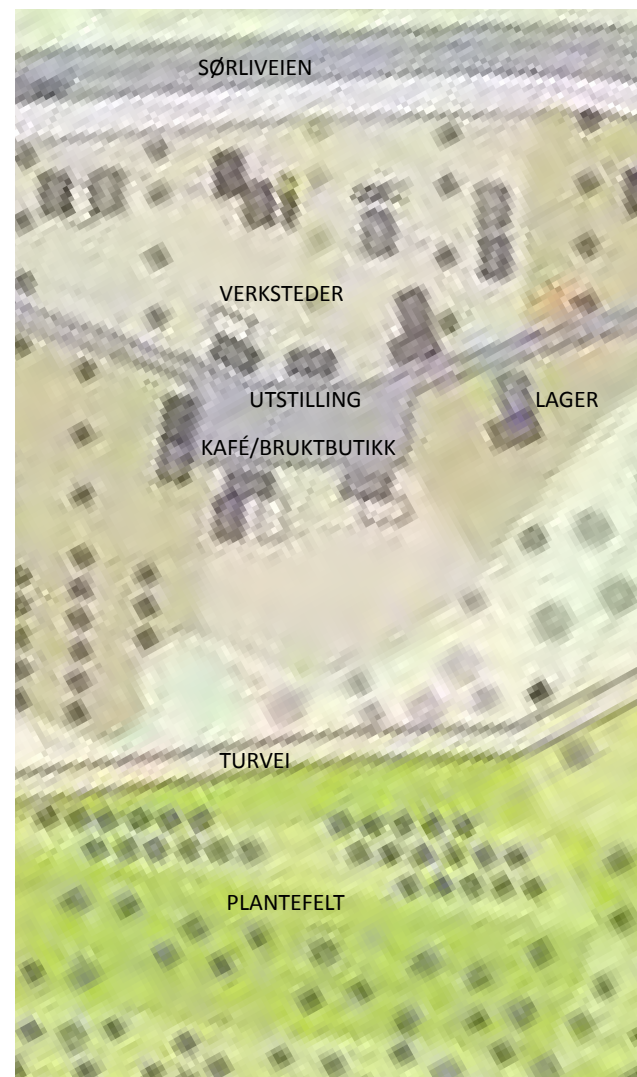

OMBRUKSSTASJON

- Brukere** REN, arbeidstreningstiltak, veldedige organisasjoner og private.
- Behov** REN har ingen ombruksstasjoner i Oslo. Verksteder med tilbud om kurs og arbeidstrening.
- Tiltak** Miljøverksteder og lokaler for kursvirksomhet. Kafé og bruktbuikk. Utstillings- og lagringsplasser. Endelig utforming og detaljering skjer som et eget prosjekt i regi av REN.

OLYMPISKE OG PARALYMPISKE LEKER 2022

Dersom Vinter-OL og Paralympics 2022 blir arrangert i Oslo, er Grønmo et aktuelt område for et nytt skiskytteranlegg. Ved å legge skiskytteranlegget inn i eksisterende planer på Grønmo, kan hele området opparbeides i én etappe. Etter at lekene er avviklet kan deler av anleggene på en enkel måte transformeres og tilpasses til andre sports- og rekreasjonstiltak etter behov.

Tribuner og andre midlertidige installasjoner som er nødvendige for gjennomføringen av OL-øvelsene vil fjernes når OL-arrangementene er over. Det som vil stå igjen er løyper og et skiskytteranlegg til trening, mosjon og mindre mesterskap. Nasjonalanlegget for skiskyting vil fortsatt være i Holmenkollen.

Gjennomføringen av lekene krever gode transportløsninger for både utøvere, støtteapparat, media og publikum. Dette kan komme Grønmo til gode. Oslo2022 (midlertidig etat i Oslo kommune) vil kunne investere betydelige beløp i samferdsel. Dette vil kunne gi økt kapasitet og bedret framkommelighet for T-bane, buss og nye gang- og sykkelveier.

REFERANSELISTE

Fresh Kills park

New York. USA.

2009-2040

v/ Field operations.

Ved åpningen i 1947 var Fresh Kills verdens største avfallsdeponi. Parken tilbyr nå programmer innen kultur, idrett og opplæring, og her finnes prosjekter som genererer og bruker fornybar energi.

<http://nycgovparks.org>

Cité Nature

Arras, France.

2005

v/ Jean Nouvell & Michel Desvigne.

Hagebruk, anlagt i tilknytning til et matmuseum. Parsellene viser fram alle typer planter; hvordan de vokser og hvordan de brukes. Her drives aktiv forskning, eksperimentering og undervisning om ny bruk av planter.

<http://www.citenature.com>

Wikado Park

Rotterdam, Nederland.

2007

v/ 2012 architecten.

Ødelagte rotorblader fra vindturbiner er brukt til å bygge en lekeplass. Rotorene ble kuttet opp og brukt til å lage tunneller, tårn, broer, bakker, ramper og sklier.

<http://www.2012architecten.nl>

Houtan park

Shangai, China.

2010

v/ Turenscape.

Houtan Park er et menneskeskapt, levende landskap, bygget på en tidligere industritomt. De konstruerte våtmarkene, dikene, bruk av strukturer og materialer fra industrivirksomheten integrert med et urbant landbruk, danner en spennende gjenbruksdesign.

<http://www.turenscape.com>

REFERANSELISTE

Basurama festival

Madrid, Spain.

2006

v/ Basurama.

Festival for design og gjenbruk av industrielt avfall. Valdemoro er en industriby som ligger i Madrids utkant. Festivalen ble grunnlagt med målsetting om å sette søkelys på å skape nytt liv i storbyenes industriområder.

<http://basurama.org>

Prags Hage

Copenhagen, Denmark,

2011

Et selvorganisert hageeksperiment for medvirkning og bærekraftig livsstil. En tidligere industritomt er transformert til en hage fylt med vakre planter og nyttevekster, basert på frivillig innsats og lokalt initiativ.

<http://copenhagenurbanfarm.wikispaces.com>

Stige Ø

Odense, Danmark.

2007-2012

v/ Odense kommune

Et tidligere avfallsdeponi, på størrelse med Grønmo, omdannet til et attraktivt rekreasjonsområde ved Odense fjord. Populært utfartssted med fokus på aktiviteter og naturopplevelser, bygget opp som baser med ulike tema.

<http://stigeoe.dk/>

Energiskog

Skogvekst med kort rotasjonstid livnærer seg på sigevann fra deponiet, som et drenerende tiltak. Biomassen som skogen produserer kan benyttes til energigjenvinning, og derfor kalles skogen «energiskog». På et felt på Grønmo er det igangsatt et prøveeksperiment med denne type dreneringssystem.

